

Oświadczenie złożone przez senator Ewę Gawędę na 20. posiedzeniu Senatu w dniu 13 stycznia 2021 r.

Oświadczenie skierowane do wiceprezesa Rady Ministrów, ministra aktywów państwowych Jacka Sasina oraz do sekretarza stanu w Ministerstwie Aktywów Państwowych, pełnomocnika rządu do spraw transformacji spółek energetycznych i górnictwa węglowego Artura Sobonia

Zwracam się do Panów wicepremiera, ministra aktywów państwowych Jacka Sasina oraz do wiceministra aktywów państwowych i jednocześnie pełnomocnika rządu do spraw transformacji spółek energetycznych i górnictwa węglowego Artura Sobonia w sprawie zagrożenia dalszego funkcjonowania spółki Rafako SA. Występuję w tej sprawie zarówno dlatego, że przedsiębiorstwo to działające w moim okręgu wyborczym jest ściśle powiązane ze Skarbem Państwa, jak i z powodu jego strategicznego znaczenia dla przyszłości sektora energetycznego w Polsce oraz ogromnego wpływu na sytuację społeczną i ekonomiczną w naszym regionie.

Od wielu tygodni pojawiają się niepokojące sygnały o trudnej sytuacji spółki Rafako SA i jej dalszej przyszłości. Rafako jest jednym z kluczowych pracodawców w województwie śląskim, który zatrudniał do niedawna blisko 1700 osób. Spółka zasila budżet państwa i budżet samorządu lokalnego podatkami. W latach 2015–2019 spółka zapłaciła w Polsce ponad 463 miliony zł podatków z tytułu podatków CIT, VAT, podatku od nieruchomości oraz użytkowania wieczystego.

Spółka Rafako w ciągu 70 lat istnienia stworzyła lokalny, gospodarczy ekosystem i rozbudowaną sieć współpracy z podwykonawcami. Blisko 1 miliard zł przychodów Rafako trafia do ponad 790 dostawców, a 88% z nich stanowią polskie przedsiębiorstwa.

Przyszłość Rafako na polskim rynku energetycznym pozostaje niepewna, a ryzyko upadłości wydaje się być znaczące pomimo tego, że pod koniec 2020 r. miały miejsce pozytywne zdarzenia, które mogą świadczyć o pewnym ustabilizowaniu sytuacji finansowej, tj. przekazanie do użytkowania bloku energetycznego o mocy 910 MW w Elektrowni Jaworzno III i zawarcie układu z wierzycielami w uproszczonym postępowaniu restryktoryzacyjnym. Spółka zakomunikowała też rozpoczęcie procesu pozyskania inwestora.

Blok „Jaworzno 910” jest ostatnim dużym blokiem opartym na węglu kamiennym, którego źródło pochodzenia jest wyłącznie polskie, a są to kopalnie „Sobieski”, „Janina” oraz kopalnie z Polskiej Grupy Górniczej. Warte 6,2 miliarda zł inwestycja realizowana przez Grupę Tauron uważana jest za najnowocześniejszą w Polsce.

Spółka jest ściśle powiązana ze Skarbem Państwa. Jednymi z akcjonariuszy są Polski Fundusz Rozwoju, posiadający 9,9% pakietu akcji w spółce, oraz instytucje finansowe zaangażowane w finansowanie bloku 910 MW w Jaworznie, tj. Bank Gospodarstwa Krajowego, PZU oraz PKO BP. Rafako realizuje ważne projekty inwestycyjne dla spółek Skarbu Państwa, tj. PGE, JSW, Energa.

Rafako od kilkadziesiąt lat uczestniczy w realizacji inwestycji, które są ważne dla bezpieczeństwa energetycznego Polski. Spółka dostarczyła kotły do prawie wszystkich krajowych elektrowni zawodowych i uczestniczyła w projektach modernizacji wielu obiektów wytwarzania i instalacji ochrony środowiska koncernów energetycznych nadzorowanych przez Skarb Państwa. To oznacza, że Rafako jest autorem i właścicielem rozwiązań technicznych, które funkcjonują w obiektach infrastruktury krytycznej w kraju i posiada uprawnienia do usuwania roszczeń gwarancyjnych.

Rafako SA w restrukturyzacji w konsorcjum z Rafako Manufacturing Sp. z o.o. realizuje dla Narodowego Centrum Badań i Rozwoju program badawczo-rozwojowy „Bloki 200+. Innowacyjna technologia zmiany reżimu pracy bloków energetycznych klasy 200 MWe”. Wypracowane rozwiązania techniczne są odpowiedzią na ograniczenia eksploatowanych w Polsce bloków węglowych. Umożliwią one podwyższenie sprawności produkcji energii przy zachowaniu restrykcyjnych wymagań dotyczących emisji. Głównymi partnerami III fazy tego projektu są zarówno międzynarodowe koncerny technologiczne, jak i liczne polskie przedsiębiorstwa i instytucje badawcze. Rafako we współpracy z partnerami zamierza komercjalizować te innowacyjne technologie w Polsce i za granicą.

Powyższe fakty wskazują, że upadłość Rafako spowoduje dotkliwe skutki dla polskiej gospodarki i Skarbu Państwa, ponieważ budżet państwa i budżet samorządu utraci wpływy z podatków. Istnieje też duże ryzyko utraty gwarancji technicznych dla strategicznych inwestycji w Polsce. Szacowane straty spółek Skarbu Państwa, np. instytucji finansujących projekt „Jaworzno 910”, mogą wynieść kilkaset milionów złotych.

Równie ważne są konsekwencje dla lokalnego rynku pracy. Na bankructwie Rafako ucierpią mieszkańcy województwa śląskiego. Zatrudnienie straci wówczas ok. 1500 pracowników, którzy pozostaną bez realnych perspektyw na szybkie zatrudnienie w regionie. Szacuje się, że w samym tylko powiecie raciborskim stopa bezrobocia może wzrosnąć nawet o 50%.

Ze względu na powyższe okoliczności zasadne wydają się następujące pytania.

1. Z jakiego powodu spółki Skarbu Państwa (z grupy Energa, Gaz-System, Polimex) głosowały przeciwko zawarciu przez Rafako układu z wierzycielami w ramach toczącego się postępowania restrukturyzacyjnego? Brak podpisania układu, za którym głosowali podwykonawcy i inne zagraniczne spółki, równoznaczny jest z upadłością Rafako.

2. Czy głosowanie spółek Skarbu Państwa przeciwko układowi restrukturyzacyjnemu nie oznacza braku należytego zabezpieczenia interesów ekonomicznych Skarbu Państwa na wypadek upadłości Rafako, głównego wykonawcy projektów realizowanych polskich koncernów energetycznych – PGE, Tauron Polska Energia, JSW?

3. Jakiego wsparcia udzielają lub zamierzają udzielić Rafako instytucje państwowe (PFR, BGK, ARP), aby pomyślnie zakończyć proces restrukturyzacji i oddalić ryzyko upadłości spółki?

4. Czy rząd przewiduje specjalne instrumenty wsparcia dla pracowników spółki objętych zwolnieniami i ich rodzin?

5. Czy w świetle decyzji zarządu spółki o pozyskaniu inwestora instytucje i podmioty kontrolowane przez Skarb Państwa nadzorują ten proces i podejmują działania, aby zapobiec przejściu polskiej firmy przez kapitał zagraniczny, np. rosyjski czy chiński?

6. Kiedy planowane jest wdrożenie w polskich elektrowniach technologii opracowanych w programie NCBR Bloki 200+?

Ewa Gawęda